

Ornitologické pozorovania

Ornithological observations

Ďalšou časťou Ornitologických pozorovaní pokračujeme v publikovaní avifaunistických materiálov z územia Slovenska. Údaje sú spracované rovnako ako v predchádzajúcich častiach, ktoré vyšli v časopise Tichodroma. Aj v tejto časti Ornitologických pozorovaní uverejňujeme staršie údaje z rôznych rukopisných archívnych materiálov. Ide o údaje z lokalít, ktoré zanikli, alebo zmenili svoj pôvodný charakter. Za názvom lokality je v zátvorke uvedený štvorec Databanky fauny Slovenska.

- *Ardea alba*: rybníky pri Dolnom Štále (8072): apríl – máj 2013 až 2015 v porastoch trste pozorované 1 – 3 ex. (možné hniezdenie, ale ešte nepotvrdené), 7. 4. 2016 pozorované 2 páry z toho 1 pár pri stavbe hniezda, 2017 pozorovaných najmenej 5 párov (kopulácia), 22. 4. 2018 pomocou dronu spočítaných 18 obsadených hniezd – všetko R. Kvetko, 11. 5. 2023 pomocou dronu spočítaných 52 obsadených hniezd – K. Bacsá & L. Zima. Beluše veľké tam hniezdia spolu s volavkami popolavými. Nové Osady – Sedín (7871) zbytok starého meandra Malého Dunaja: 14. 4. 2007 a 20. 5. 2018 beluše veľké na lokalite ešte nepozorované (hniezdia len volavky popolavé) – M. Kúdela, 26. 4. 2020 v porastoch trste hniezdia volavky popolavé a do 10 párov beluší veľkých – R. Kvetko, 19. 4. 2023 v porastoch trste hniezdia volavky popolavé a do 10 párov beluší veľkých – P. Rác.
- *Ardea cinerea*: Bratislava – Petržalka (7868) hniezdna kolónia v topoľovom poraste na Kutlíkovej ulici, vzdialená asi 100 – 150 m od najbližších poschodových obytných domov. Počty obsadených hniezd v jednotlivých rokoch: 2015 – 5 (prvé zahniezdenie, vznik kolónie), 2016 – 10, 2017 – 13, 2018 – 15, 2019 a 2020 – 16, 2021 – 8, 2022 – 22, 2023 – 27. Všetko – M. Kúdela. Medvedov (8272) hniezdenie v blízkosti obce: 2015 – 2 (3) hniezda, 2016 – 3 hniezda, 2018 – 2 hniezda na topoľoch pri jazierku „Čobánsky chrbát“, 2016 – 11 hniezd, 2019 – 6 (7) hniezd vo vrbovo-topoľovom poraste za hrádzou pri ramene „Apáti“, 2022 a 2023 – 18 hniezd (už na novom stanovišti) na vrbach na východnom okraji obce. Všetko – R. Kvetko. Nové Osady – Sedín (7871) zbytok starého meandra Malého Dunaja: 14. 4. 2007 v porastoch trste hniezdi asi 5 párov (pozorované 3 hniezda s mláďatami, ďalšie 2 hniezda neboli dobre viditeľné) – M. Kúdela, v nasledujúcich rokoch kolónia nebola sledovaná, ale volavky popolavé tam hniezdili v porastoch trste aj naďalej: 2018 hniezdi odhadom asi 10 – 20 párov – R. Kvetko & M. Kúdela, 2023 hniezdi odhadom asi 30 párov – P. Rác. Dolný Štál (8072) hniezdenie na rybníkoch v porastoch trste: 2013 hniezdi najmenej 1 pár, 2014 hniezdia najmenej 2 páry, 2015 hniezdi najmenej 7 párov, 2016 hniezdi asi 8 – 10 párov, 2017 hniezdi asi 10 – 12 párov, 2018 pomocou dronu spočítaných 22 obsadených hniezd, 2019 hniezdi asi 25 – 28 párov, 2020 hniezdi asi 35 – 38 párov – všetko R. Kvetko, 2023 pomocou dronu spočítaných 43 obsadených hniezd – K. Bacsá & L. Zima.
- *Ardea purpurea*: Bratislava – Čunovo (7969) „Čunovské rameno“ Dunaja: 1. 5. a jún 2011 volavky purpurové na lokalite ešte nepozorované (kontrola litorálnych porastov – monitoring *Ixobrychus minutus*) – M. Kúdela, 24. 6. 2015 volavka purpurová (1 ex.) vyletela z trstia – K. Turecká, 16. 7. 2021 a 14. 6. 2022 volavky purpurové (1 – 4 ex.) zaletujú do trstia odkiaľ sa ozývajú hlasy mláďat pri kŕmení – S. Pačenovský, 2. 7. 2023 v kolónii je 7 hniezd volaviek purpurových (na jednom hniezde sú ešte malé mláďatá, zo 6 hniezd sa mláďatá už rozliezajú do trstia) a 1 hniezdo beluše veľkej pri ktorom sedí 1 už úplne vyspelé mláďa (kontrolované pomocou dronu) – J. Svetlík & P. Rác. Kolónia sa nachádza v rozšírenej strednej časti ramena, zarostenej trstou a pálkou.
- *Asio otus*: 12. 4. 1952 Čičov (8272) „Čičovské mŕtve rameno“ 5 ks násada v hniezde vrany – A. Stollmann.

- *Caprimulgus europaeus*: 4. 5. 2018 Baka (8170) 1 ex. na lesnej ceste v lužnom lese na dunajskom ostrove – S. Pačenovský.
- *Ciconia nigra*: 3. 6. 1967 Medvedov (8271) 1 ex. s potravou v zobáku preletuje cez Dunaj na maďarskú stranu smerom k horárni „Patkányos“ – P. Binder.
- *Coloeus monedula*: 12. 5. 1957 Kameničná (8174) PR „Malý ostrov“ hniezdi niekoľko párov v dutinách topoľov, 16. 4. 1960 Komárno (8274) ostrov „Apáli“ hniezdi niekoľko párov v dutinách topoľov – A. Stollmann.
- *Coracias garrulus*: 12. 5. 1957 Kameničná (8174) 2 ex. v PR „Malý ostrov“, 22. 4. 1962 Komárno (8274) svadobné lety 2 ex. na ostrove „Apáli“ – A. Stollmann; 20. 6. 1970 Hurbanovo – Zelený Háj (8175), 20. 7. 1970 Martovce (8174), 10. 7. 1972 Imeľ (8174), 24. 7. 1972 Imeľ (8174), 9. 8. 1972 Klišská Nemá (8272) juv., 27. 6. 1974 Imeľ (8174), 26. 8. 1975 Kolárovo – Kráľka (8173) vždy 1 ex. dodaný na preparovanie – P. Binder.
- *Corvus cornix*: 11. až 13. 4. 1952 Čičov (8272) v okolí „Čičovského mŕtveho ramena“ hniezdi „viac“ párov. V 10 kontrolovaných hniezdach boli 2 × 5 ks násady, 5 × čiastočné násady 1 – 3 vajcia a 3 hniezda boli ešte bez násady – A. Stollmann.
- *Corvus frugilegus*: 4. 4. 1963 Poprad (6987) v parku pri stanici hniezdi malá kolónia asi 20 – 25 párov – A. Stollmann.
- *Dendrocopos medius*: nálezy hniezd v podunajských lužných lesoch (vždy obsadená hniezdna dutina, vtáky vletujú do dutiny): 9. 4. 1993 Baka (8170), 23. 4. 1993 Baka (8170) – M. Bohuš, máj 1995 Bodíky (8070), máj 1996 Bodíky (8070) – J. Ilavský, máj 1997 Bodíky (8170) – B. Roková, 23. 5. 2002 Baka (8170) – M. Bohuš, máj 2003 Baka (8170) 2 hniezda – J. Ilek.
- *Falco vespertinus*: 2. 6. 1954 Chotín (8175) 3 samce lovia na pasienku v rezervácii „Chotínske piesky“ – J. Darola; polovica mája 1965 Veľký Meder (8172) pozorovaný 1 pár vo vetrolame – A. Randík; 30. 5. 1965 Dunajská Lužná – Nové Košariská (7969) 1 samec v coll. SNM-PM Bratislava – leg. D. Oslay; 28. 5. 1967 Bohelov (8072) 1 samec a 1 samica v coll. SNM-PM Bratislava – leg. Š. Žigáčík; júl až august 1970 Bratislava (7869) pri sokoliarskom výcviku *Falco tinnunculus* na bratislavskom letisku útočil na neho pár *Falco vespertinus* a neskôr tam bola pozorovaná aj vvedená rodina adult. pár a 3 už lietajúce mláďatá – M. Galovič; hniezdne obdobie 1981 Komárno (8274) pozorovaný 1 pár v brehových porastoch na „Vlhkej lúke“ v medzihrádzovom priestore Vážskeho Dunaja nad mestom – M. Bohuš; 24. 6. 1984 Komárno (8274) 1 samec loví na „Vlhkej lúke“ (ulovil hľadavca) – M. Deraj; 10. 8. 1987 pozorované 2 vylietané rodiny: 2 ex. severne od obce Lipové (8173) v stromoradí pri kanáli „Rakytie“ a 5 ex. severne od obce Zemianska Olča (8173) pri „Komárňanskom kanáli“, 13. 7. 1988 na lokalite pri Zemianskej Olči (8173) znovu pozorovaný 1 ex. – všetko A. Kürthy; 6. 6. až 26. 6. 1988 Reca (7770) v stromoradí pri železničnej trati (pri osade Nový Svet) samec obsadzuje vranie hniezdo (donáša na hniezdo myši a často sa ozýva), pod hniezdom nájdená vystrelená nábojnica (samica odstrelená?) – J. Chavko; 28. 5. 1989 Miloslavov (7869) 1 samec sedí na strome pri železničnej trati – P. Rác. Corrigenda: v literatúre spomínané hniezdenie pri Komárne (A. Stollmann in Bališ 1952, Sládek & Mošanský 1957, Balát 1963) bol len výskyt a nie hniezdenie – A. Stollmann. Výskyt 13. 7. 1988 pri Zemianskej Olči (uvedený vyššie) Noga et al. (2017) chybné lokalizujú ako Gajary (štvorec DFS 7567).
- *Charadrius dubius*: 2. 6. 1961 Bodíky (8070) na štrkovom brehu Dunaja 2 ex. (asi pár) – F. Matoušek & B. Matoušek, 4. 7. 1968 Klúčovec (8272) na štrkovej lavici v hlavnom toku Dunaja (rkm 1802) poletuje a varuje 1 ex. – P. Binder.
- *Chroicocephalus ridibundus*: rybníky pri Bohelove (8072) 11. 5. 2001 hniezdi asi 115 až 145 párov – J. Lengyel, 22. 4. 2010 hniezdi asi 350 párov – A. Chudý.
- *Passer montanus*: 23. 5. 1957 Gabčíkovo (8171) „Ercséd“ hniezdenie (bez počtu) v spodnej časti hniezda *Haliaeetus albicilla* – A. Stollmann.
- *Phalacrocorax carbo*: Moča (8276) hniezdenie na dunajskom ostrove v spoločnej kolónii s *Ardea cinerea*, *Nycticorax nycticorax* a *Corvus frugilegus*: 22. 4. 1991 – 3 obsadené hniezda, 2. 4. 1992 – 5 obsadených hniezd (a 66 obsadených hniezd *Ardea cinerea*) – P. Binder, 3. 6. 1994 – 5 obsadených hniezd (s mláďatami), 25. 5. 1995 hniezdi viac ako 10 párov, 29. 5. 1996 a 16. 5. 1997 hniezdi odhadom asi 50 – 70 párov – všetko M. Bohuš.
- *Phoenicurus phoenicurus*: 1. 5. 1999 Medvedov (8272) vo vrbovom poraste pri ramene „Apáli“ spieva 1 samec, 9. 5. 1999 Baka (8170) vo vrbovom poraste na ostrove „24“ pozorovaný 1 pár a vo vrbovom poraste na „Ostrove orliakov morských“ spieva 1 samec, 23. 5. 1999 Bodíky (8070) vo vrbovom poraste na ostrove „Jaka“ spieva 1 samec – P. Rác.
- *Picus canus*: 31. 3. až 13. 4. 2007 Bodíky (8070) 1 – 2 ex. (pár) sa zdržuje a toká v lužnom lese pri ramene „Békás“ (8 záznamov), 13. 5. až 3. 6. 2007 na lokalite stále 1 – 2 ex. (6 záznamov), hniezdnu dutinu sa v zaplavenom poraste nepodarilo dohľadať; 19. 4. 2009 Dobrohošť (8070) 1 samec v lužnom lese „Görbe“ – všetko P. Rác.

- *Poecile montanus*: 6. 4. 1967 Gabčíkovo (8171) pozorovaný 1 pár na ostrove „Ercséd“ – F. Matoušek.
- *Prunella modularis*: 23. 5. 1953 Komárno (8274) v pobrežnom lužnom poraste nad sútokom Vážskeho Dunaja s Dunajom hniezdo s 5 pull. – A. Stollmann.
- *Remiz pendulinus*: 1954 Komárno (8274, 8174) na 5,5 km úseku dolného toku Nitry (od sútoku s Vážskym Dunajom proti prúdu), na oboch brehoch rieky, nájdených celkovo 24 výchovných hniezd (s násadou, alebo s mládatami), ďalších 24 hniezd tam bolo v rôznom štádiu výstavby a z rôznych príčin zanechaných, alebo zničených (v tomto počte sú zahrnuté aj nedostavané „zábavné“ hniezda). V prístupných výchovných hniezdach boli kontrolované 2 × 4 ks (kompletné násady), 1 × 5 ks, 5 × 6 ks, 5 × 7 ks, 1 × 8 ks násady a bolo tam krúžkovaných celkovo 66 mládat (pull.). Všetky hniezda boli postavené na vrbach (*Salix*). Početnosť *Remiz pendulinus* na dolnom toku Nitry bola cielene sledovaná (apríl – august 1954). Všetko – A. Stollmann. Corrigenda: výskyt 1 ex. 17. 2. 1956 pri Komárne – Lándore (A. Stollmann in Sárossy 2002) bol uverejnený s chybným datovaním. Správny dátum výskytu je 17. 2. 1957 – A. Stollmann.
- *Riparia riparia*: Bratislava – Petržalka (7868), vysoký breh hlavného toku Dunaja na riečnom km 1864,5. V rokoch 2005 až 2012 tam hniezdila kolónia s maximálnym počtom 187 hniezdných nôr (M. Kúdela in Rác 2015). Po roku 2012 tam brehule nehniezdili (breh sa zosunul a zarastal vegetáciou). V marci 2021 Bratislavské regionálne ochranárske združenie (BROZ) mechanicky (bagrom) upravilo (zarovnal) vysoký breh Dunaja na tejto lokalite, v súhrnnej dĺžke 420 m, kde následne (máj 2021) zahniezdilo v dvoch kolóniách 300 a 200 párov brehulí. V nasledujúcom roku 2022 tam hniezdilo v jednej kolónii asi 130 párov – M. Vicianová & K. Sobeková. Úprava brehu pre hniezdenie brehulí na tejto lokalite vyvolala ohlas a bola aj medializovaná v tlači (Redakcia 2021a, 2021b, 2022; Sobeková & Goffová 2021).
- *Sternula albifrons*: 27. 5. 1956 Siladice (7672) štrkový ostrov v koryte Váhu. Rybáre malé toho roku na lokalite nehniezdia (nájdené len 2 hniezda rybárov riečnych), v blízkosti pozorovaný 1 loviaci rybár malý, ktorý odletel po prúde Váhu – F. Matoušek.
- *Upupa epops*: 6. 7. 1972 Bratislava (7868) 1 ex. vo „Vlčom hrdle“ – P. Husák; máj – jún 1973 Čičov (8272) 1 – 2 ex. v „Hámskom trstí“ – P. Hajmássy; 15. 4. 1981 Čičov (8272) 2 ex. (asi pár) pri „Čičovskom mŕtvom

ramene“ – P. Binder; 28. 7. 1982 Bratislava – Podunajské Biskupice (7868, 7968) 1 ex. na ostrove „Kopáč“ – I. Rychlík; 26. 5. a 26. 6. 1988 Zlatná na Ostrove (8273) 1 ex. na „Veľkolélskom ostrove“; 27. 7. 2005, 28. 4. a 11. 5. 2007 Vojka nad Dunajom (8070) vždy 1 ex. zaletuje do porastu a obhájuje teritórium v lužnom lese „Közép telek“; 22. 5. 2007 Dobrohošť (8070) 1 ex. opakovane zaletuje s potravou v zobáku do porastu v lužnom lese „Görbe“; 31. 5. a 5. 7. 2008 tam znovu pozorovaný 1 ex.; 16. 5. 2006 Bratislava – Podunajské Biskupice (7969) 1 ex. sa ozýva v lužnom lese „Gaitz“; 1. 5. 2007 Bratislava – Podunajské Biskupice (7969) 1 ex. na lesostepi „Bajdel“ – všetko P. Rác.

Literatúra

- BALÁT F. 1963: Ptáci fauna Žitného ostrova. – Biologické práce 9 (7): 1 – 83.
- BALIŠ M. 1952: Kvantitatívny výskum vtáctva lužných lesov Podunajska. – Diplomová práca, Prírodovedecká fakulta UK, Bratislava, 117 pp.
- NOGA M., VADEL L. & SLOBODNÍK R. 2017: Review and summary of red-footed falcon (*Falco vespertinus*) observations during migration periods in Slovakia. – Slovak Raptor Journal 11: 51 – 67.
- RÁC P. (ed.) 2015: Ornitologické pozorovania. – Tichodroma 27: 136 – 139.
- REDAKCIA 2021a: Z dunajskej pláže urobili breh. Dôvod? – Petržalské noviny 27 (4 z 9. 4. 2021): 4.
- REDAKCIA 2021b: Brehule na pláži alebo ... – Petržalské noviny 27 (7 z 9. 7. 2021): 1 a 6 – 7.
- REDAKCIA 2022: Kolmý breh pre brehule tento rok bager neurobil. – Petržalské noviny 28 (4 z 8. 4. 2022): 12.
- SÁROSSY M. (ed.) 2002: Ornitologické pozorovania. – Tichodroma 15: 342 – 346.
- SLÁDEK J. & MOŠANSKÝ A. 1957: Príspevok k výskytu a výžive niektorých zriedkavejších druhov dravých vtákov v posledných rokoch na Slovensku. – Ochrana prírody 12 (4): 110 – 116.
- SOBEKOVÁ K. & GOFFOVÁ K. 2021: Štrkové pláže aj kolmé riečne brehy pre vtáky priamo v Bratislave. – Veronica 35 (4): 42 – 43.

Zostavil: **Peter Rác**

Došlo: 4.11.2023

Online: 11.12.2023